

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

2 грудня 2014 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Кривенка В.В.,
суддів: Гриціва М.І., Гусака М.Б., Коротких О.А., Кривенди О.В.,
Маринченка В.Л., Панталієнка П.В., Прокопенка О.Б., Самсіна І.Л.,
Терлецького О.О., –

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом приватного акціонерного товариства «Сумська фірма «Усе для дому» (в подальшому змінило своє найменування на товариство з обмеженою відповідальністю «Сумська фірма «Усе для дому»; далі – Товариство) до державної податкової інспекції у м. Сумах (далі – ДПІ) про визнання протиправним податкового повідомлення-рішення,

в с т а н о в и л а:

У січні 2012 року Товариство звернулося до суду з позовом, у якому просило визнати нечинним та скасувати податкове повідомлення-рішення ДПІ від 27 липня 2011 року № 0006871502/0/59805, яким Товариству було збільшено грошове зобов'язання за платежем «орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності з юридичних осіб» на суму 102 129 грн 89 коп. та нараховано штрафні (фінансові) санкції у розмірі 1 грн.

Позовні вимоги обґрунтувало тим, що орендна плата за землю на 2011 рік була розрахована згідно з поданою декларацією в розмірі 1 % від нормативної грошової оцінки земельної ділянки. Вказаний розмір орендної плати визначений договорами оренди від 5 березня 1996 року №№ 28, 29, укладеними з Сумською міською радою, що повністю

відповідає законодавству на час укладання та дії договорів, і може бути збільшений лише шляхом внесення відповідних змін до договору. Виконуючи умови договорів, Товариство систематично сплачує орендну плату. При цьому Сумська міська рада станом на момент звернення позивача з цим позовом до суду не ініціювала внесення змін до зазначених договорів. Додаткових угод про зміну орендної плати між сторонами договорів укладено та зареєстровано в установленому законом порядку не було.

На переконання позивача, посилення ДПІ при збільшенні розміру орендної плати за землю на норми Податкового кодексу України (далі – ПК), який набрав чинності з 1 січня 2011 року, є безпідставними, оскільки положеннями статті 58 Конституції України визначено, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, у зв'язку з чим мінімальний розмір орендної плати, визначений цим Кодексом, може бути застосований лише до орендних відносин, які виникли після набрання ним чинності. Орендні відносини Товариства виникли на підставі договорів, які укладені в 1996 році, є чинними та обов'язковими до виконання. У зв'язку з тим, що зміни до договорів оренди в частині збільшення орендної плати в установленому порядку внесені не були, у позивача немає підстав для сплати орендної плати за землю в розмірі 3 % від нормативної грошової оцінки землі. Також зазначило, що постановою Зарічного районного суду міста Сум було закрито провадження у справі стосовно бухгалтера позивача за відсутності в її діях складу адміністративного правопорушення, передбаченого частиною першою статті 163-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Крім того, посилаючись на підпункт 54.3.2 пункту 54.3 статті 54 ПК позивач вважає, що орендна плата не є податковим зобов'язанням. Враховуючи наведене, Товариство просило позовні вимоги задовольнити.

Сумський окружний адміністративний суд постановою від 15 березня 2012 року, залишеною без змін ухвалою Харківського апеляційного адміністративного суду від 18 липня 2012 року, в задоволенні позову відмовив.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 9 грудня 2013 року рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

Не погоджуючись із ухвалою Вищого адміністративного суду України, Товариство звернулось із заявою про її перегляд Верховним Судом України з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.

На обґрунтування заяви додало копії постанов Вищого адміністративного суду України від 14 серпня 2013 року, 16 квітня 2014 року (справи №№ К/800/21471/13, К/800/7444/13) та ухвали цього ж суду від 8 квітня 2014 року (справа № К/9991/25977/12), які, на думку Товариства, підтверджують неоднакове правозастосування.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 27 травня 2014 року допустив цю справу до провадження Верховного Суду України з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 ПК в ухвалі, про перегляд якої подано заяву, та в постановах від 4 серпня 2013 року (справа № К/800/21471/13) та 16 квітня 2014 року (справа № К/800/7444/13).

У справі, що розглядається, Вищий адміністративний суд України погодився із висновками судів попередніх інстанцій, зокрема, щодо відсутності підстав для скасування спірного податкового повідомлення-рішення, оскільки позивач неправомірно здійснював нарахування і сплату орендної плати за землі державної і комунальної власності за договором оренди землі в розмірі 1 % від грошової оцінки землі, замість встановлених підпунктом 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 ПК 3 % від грошової оцінки.

Натомість, у постановах, наданих на підтвердження неоднакового правозастосування, суд касаційної інстанції виходив із того, що з урахуванням положень статті 654 Цивільного кодексу України розмір орендної плати за землі державної і комунальної власності встановлюється договором, а тому сама по собі зміна грошової оцінки землі без внесення відповідних змін до договору оренди земельної ділянки із земель, що є державною або комунальною власністю, не породжує обов'язок орендаря сплачувати плату за землю в іншому, ніж встановлено договором, розмірі.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції норми матеріального права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Зі змісту Земельного кодексу України та Закону України від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV «Про оренду землі» (у редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі – Закон № 161-XIV) убачається, що користування землею в Україні є платним.

З 1 січня 2011 року набрав чинності ПК, який, відповідно до пункту 1.1 статті 1 регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, і, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

За змістом підпункту 9.1.10 пункту 9.1 статті 9 ПК плата за землю належить до загальнодержавних податків і зборів, яка в силу вимог підпункту 14.1.147 пункту 14.1 статті 14 цього ж Кодексу є податком і справляється у формі земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності.

Відповідно до пункту 269.1 статті 269 ПК платниками податку є власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі. Останні ж, як визначає зміст підпункту 14.1.73 пункту 14.1 статті 14 цього Кодексу, це особи, яким, зокрема, на умовах оренди надані у користування земельні ділянки державної та комунальної власності. Отже, ПК визначив обов'язок й орендаря сплачувати земельний податок у формі орендної плати.

Орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності – обов'язковий платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою (підпункт 14.1.136. пункту 14.1 статті 14 ПК). Подібне визначення міститься й у статті 21 Закону № 161-XIV.

Справляння плати за землю, в тому числі й орендної плати, здійснюється відповідно до положень розділу XIII ПК.

Розмір та умови внесення орендної плати встановлюються у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем, а підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки (пункт 288.1 статті 288 ПК).

Підпунктом 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 зазначеного Кодексу встановлено, що розмір орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу не може бути меншою: для земель сільськогосподарського призначення — розміру земельного податку, що встановлюється розділом XIII ПК; для інших категорій земель — трикратного розміру земельного податку, що встановлюється цим розділом, та не може перевищувати, зокрема, для інших земельних ділянок, наданих в оренду, 12 % нормативної грошової оцінки (підпункт 288.5.2 зазначеного пункту).

Тобто, законодавець визначив нижню граничну межу річної суми платежу по орендній платі за земельні ділянки, незалежно від того, чи співпадає її розмір із визначеним у договорі.

Відповідно до підпункту 16.1.4 пункту 16.1 статті 16 ПК платник податків зобов'язаний сплачувати податки та збори в строки та у розмірах, установлених цим Кодексом та законами з питань митної справи.

Проаналізувавши наведені норми матеріального права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що з набранням чинності ПК річний розмір орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, який підлягає перерахуванню до бюджету, має відповідати вимогам підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 цього Кодексу та є підставою для перегляду встановленого розміру орендної плати.

При цьому, виходячи із принципу пріоритетності норм ПК над нормами інших актів у разі їх суперечності, який закріплений у пункті 5.2 статті 5 ПК, до моменту внесення до такого договору відповідних змін розмір орендної плати в будь-якому разі не може бути меншим, ніж встановлений підпунктом 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 ПК.

Таким чином, оскільки висновок суду касаційної інстанції у справі, що розглядається, ґрунтується на правильному застосуванні норм матеріального права до встановлених у справі обставин, то у задоволенні заяви Товариства слід відмовити

Керуючись статтями 241, 242, 244 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України,

п о с т а н о в и л а :

У задоволенні заяви товариства з обмеженою відповідальністю «Сумська фірма «Усе для дому» відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.

ПРАВОВА ПОЗИЦІЯ

З набранням чинності ПК річний розмір орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, який підлягає перерахуванню до бюджету, має відповідати вимогам підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 цього Кодексу та є підставою для перегляду встановленого розміру орендної плати.

При цьому, виходячи із принципу пріоритетності норм ПК над нормами інших актів у разі їх суперечності, який закріплений у пункті 5.2 статті 5 ПК, до моменту внесення до такого договору відповідних змін розмір орендної плати в будь-якому разі не може бути меншим, ніж встановлений підпунктом 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 ПК.